

RESSENYA A EMILIO CALLADO ESTELA (ED.) *PARA DIOS Y LOS HOMBRES. ESTUDIOS EN TORNO A SAN LUIS BERTRÁN EN EL 350 ANIVERSARIO DE SU CANONIZACIÓN*, GRANADA, COMARES, 2023, 222 pp., ISBN: 978-84-1369-523-5

REVIEW TO EMILIO CALLADO ESTELA (ED.) *PARA DIOS Y LOS HOMBRES. ESTUDIOS EN TORNO A SAN LUIS BERTRÁN EN EL 350 ANIVERSARIO DE SU CANONIZACIÓN*, GRANADA, COMARES, 2023, 222 pp., ISBN: 978-84-1369-523-5

ALEJANDRO LLINARES PLANELLS
allinaresplanells0@gmail.com

Universidad de Málaga

La història de l'església valenciana ha trobat en el professor Emilio Callado Estela un gran dinamitzador de la recerca vinculada a la Seu de València, però no només. La trajectòria d'aquest catedràtic d'història moderna de la Universitat CEU Cardenal Herrera compta amb desenes de publicacions –obra seua o com a curador de volums amb aplecs de treballs– que han esdevingut referent per a les generacions actuals que vulguen conèixer el món eclesiàstic valencià dels segles XVI, XVII i XVIII. No podríem, ara, fer un recorregut, ni que siga breu, per la seua dilatada bibliografia, a la qual cal afegir, des de fa ben poc, el volum *Para Dios y los hombres. Estudios en torno a san Luis Bertrán en el 350 aniversario de su canonización*, publicat per la prestigiosa editorial Comares, a Granada.

De fet, el volum que ressenyem ara s'obri amb una *Introducción* (p. 1-5) on l'editor literari del volum fa una breu ullada als treballs aplegats i, també, entronca aquests amb la tradició d'estudis sobre la figura de sant Lluís, pràcticament des de la primera hagiografia, obra de la mà de fra Justinià Antist, del 1582, fins a les darreres aportacions més recents, obra del dominicà fra Alfonso Esponera i del mateix Callado. Aquesta tradició d'estudis bertranians justificaria, també, un volum com el que ha curat Callado, que ens mostra la figura d'aquell valencià del segle XVI des de punts d'aproximació molt diversos.

La col·lecció de treballs comença amb el del ja citat Alfonso Esponera, de la Facultat de Teologia de València, «San Luis Bertrán, prior del convento de predicadores de Valencia (1575-1578). Nuevas informaciones» (p. 7-20), on es treballen noves aportacions sobre el període del priorat de Bertran. En segon lloc, «La espiritualidad de san Luis Bertrán o la construcción de una santidad» (p. 21-38), de Francisco Pons Fuster, de la Universitat de València, fa un recorregut per les hagiografies antigues dedicades a Bertran. El tercer treball és de Dominik Jurczak, de l'Ateneo San Anselmo de Roma, i porta per títol «El formulario de la misa para san Luis Bertrán. Un texto litúrgico para el estudio de la historia» (p. 39-56), i l'autor analitza com es va configurar la litúrgia dedicada al sant valencià i les seues diferents èpoques. Tot seguit el curador del volum, Emilio Callado Estela, de la Universitat CEU-Cardenal Herrera aporta un treball amb el títol «Para gloria dominicana. Fray Juan Tomás de Rocabertí y san Luis Bertán» (p. 57-78) i s'endinsa en la relació que es pot establir entre Rocabertí i Bertran, a través dels treballs del primer adreçats a la publicació dels sermons del segon, una tasca complexa que ens va permetre disposar de l'edició dels textos bertranians. En cinqué lloc, Henar Pizarro Llorente, de la Universidad Pontificia Comillas, amb «La devoción a san Luis Bertrán. Biografías y hagiografías» (p. 79-100), aporta i coemnta el catàleg dels treballs hagiogràfics i biogràfics sobre el sant dominic, tot explicant com la imatge del sant es va mantenir pràcticament inalterable en tots els escrits analitzats. Seguidament, Vicent Josep Escartí, de la Universitat de València, amb «El relato de las muertes de Pedro Cernovichio y san Luis Bertrán en el Llibre de memòries de la ciutat de València» (p. 101-117), a partir del relat memorialístic coetani a la mort de Bertran i Cernovichio, analitza la intenció de l'autor, per posar en contacte aquells dos homes que varen morir en olor de santedat, amb poques hores de diferència. El seté lloc ve ocupat pel treball «Apego a la penitencia, deseo de martirio y amor por Dios: La actividad misional de san Luis Bertrén en Nueva granada» (p. 118-137), obra de Guillermo Nieva Ocampo, de la Universidad Nacional de Salta, i ens acosta a la trajectòria del sant valencià en terres americanes. Com també ho fa el següent capítol, de Rosa Maria Alabrús Iglesias, de la Universitat Abat Oliba CEU, que porta per títol «Luis Bertrén, Leonor de Ovando y el discurso dominicano en América en el siglo XVI» (p. 139-149), tot i que en aquest cas hi ha la figura de Leonor de Ovando, que passa per ser la primera poetessa del continent americà. De seguida trobem «Luis Bertrán, de fraile a santo, la creación de un icono en el Barroco» (p. 132-165), d'Albert Ferrer Orts, de la Universitat de València, el qual es fixa i analitza sobre la cosntrucció de la imatge de santedat de Bertrán, d'acord amb les directrius de Trento. En penúltim lloc, Inmaculada Rodríguez Moya, de la Universitat Jaume I, aporta el treball que porta per títol «Conjurar a los cuatro elementos: Fiestas de beatificación y canonización por

san Luis Bertán (1608 y 1671)» (p. 167-189), i reflexiona sobre les festes que es varen celebrar a València, amb motiu de l'arribada als altars del fill de València. Finalment, Francisco de Paula Cots Morató, de la Universitat de València, amb «La magnificencia de la *Generalitat* del reino de Valencia con san Luis Bertrán (1671)» (p. 193-221), incideix en les despeses que foren sufragades per la Generalitat valenciana per tal d'elaborar les andes de plata que es varen fer per a l'efemèride del 1671, i ressegueix la seua trajectòria, fins la seua desaparició.

El conjunt dels onze treballs recollits per Callado és, òbviament, heterogeni, com no podia ser d'una altra manera, atés que les focalitzacions dels autors són també ben diverses. Però posen de relleu, totes elles, l'interés certament elevat que pot despertar la figura del sant dominicà valencià, Lluís Bertran, com objecte d'estudi des de l'actualitat i amb la possibilitat d'un acostament multidisciplinar i polièdric.